

Velence dícsérete

Velence a világ közepe. Az egyik közepe legalább is, mert a világnak több közepe van, tengelye többfele hajlik, és sok az egyedül érvényes igazság, számos az „egy a szükséges”. A Szent Márk-téren a világ közepén érzed magad, és Rómában több helyen is, és Párizsban a Place de l'Opérán. Londonban nincsen közepe a világnak, pedig London a legnagyobb város és a legnagyobb nép fővárosa, mégis valahogy kint van a világ periferiáin, és nem középpont, nincs Szent Márk-tere, Valéry Larbaud joggal beszélhet London falusias magányáról. Aki a Szent Márk-téren sétál, tudja, hogy sétálása által valahogy funkciót tölt be, ott van, a Szent Márk-téren, a világ közepén, és hagyja, hogy a világ körülötte keringjen.

Velence a közelség városa. A legemberszabásúbb város. Itt csődöt mond a nyugati kultúra fausti végtelenbe-törése, Velence nem „fejlődhet”, nem lehet nagyobb, mint amekkora, mert a rendelkezésére álló szárazföld minden izinkjét ősidőktől fogva betöltötte már. És ez a szárazföld nem sok. A város bármely pontjára eljuthatni félóra alatt, és majdnem mindenhová gyalog. Minden közel van, és ami messze van, az is odajön tapintható közelbe: a nagy hajók ott állnak meg az utcák közt, házhoz jön az óceán. Ezért talán, hogy minden más városnál városabb, teltebb, otthonabb.

Alkonyodik a Móló előtt a lagúnán, a San Giorgio Maggiore, a Giudecca-sziget és a Santa Maria della Salute körvonalai kiéleződve még inkább a táji és emberalkotta szépség iskolás példájává, ragozási mintájává, amo-amas-amat-jává lesznek, mint egyébkor, a városon kiömlik a téglavörös-rózsaszín szerenitás, ami örök magatudatlan nosztalgiaaként él abban is, aki még sose látta, úgyhogy aki először jön Velencébe, az is úgy érzi, hogy már látta valamikor.

Elogio a Venezia

Venezia è al centro del mondo. Quanto meno è uno dei centri, perché il mondo ne ha più di uno, il suo asse tende in più direzioni e sono molte le verità uniche e inconfutabili, numerose quelle verità per cui “una sola è la cosa di cui c’è bisogno”. A piazza San Marco ti senti al centro del mondo, a Roma ti ci senti pure in più posti, a Parigi alla Place de l’Opéra. A Londra non c’è un centro del mondo, eppure Londra è la più grande città ed è la capitale del più grande popolo, tuttavia si trova un po’ alla periferia del mondo, non è un punto centrale, non c’è una piazza San Marco, Valéry Larbaud può parlare a diritto della solitudine provinciale di Londra. Chi passeggia per piazza San Marco sa che, così facendo, sta assolvendo a una qualche funzione, sa di trovarsi lì, a piazza San Marco, al centro del mondo, e lascia che il mondo gli ruoti attorno.

Venezia è la città in cui tutto è vicino, è la città più antropomorfa. Qui viene a mancare l’aspirazione faustiana all’infinito tipica della cultura occidentale, Venezia non può “evolversi”, non può essere più grande di così, perché ha già ricoperto, sin dal principio, tutti i lembi di terra a disposizione. E la terra qui non è tanta. Si può arrivare in qualsiasi punto della città nel giro di mezz’ora e si può andare a piedi praticamente ovunque. Tutto è vicino e quello che è lontano è comunque palpabile: le grandi barche attraccano tra le vie e l’oceano arriva sino a casa.

Si fa sera sulla laguna, davanti al Molo, i contorni delle isole di San Giorgio Maggiore e della Giudecca e della basilica di Santa Maria della Salute si fanno più netti e divengono così un esempio accademico, un modello di coniugazione, un *amo-amas-amat* sia delle bellezze naturali che di quelle realizzate dalla mano dell’uomo, come in altri tempi, una serenitas rosa e rosso mattone si riversa sulla città e sopravvive come eterna ed incosciente nostalgia anche in colui che non l’ha mai vista, e così anche chi va a Venezia per la prima volta sente di averla già vista da qualche parte.

Trad. di Gabriele Italiano